

*Гришко Р.С.,
здобувачка 31 ФБ групи,
Захарова Н.Ю.,*

*к.е.н., доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного, м. Мелітополь, Україна*

ФІНАНСОВА ІНКЛЮЗІЯ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Фінансова інклюзія - драйвер економічного зростання та важливий фактор соціальної рівності у сучасному світі. Центробанки та інші регулятори фінансового ринку, міжнародні організації, інші гравці ринку наголошують на важливості фінансової інклюзії упродовж останніх десятиріч.

OECD/INFE визначає фінансову інклюзію як процес просування доступного, вчасного та повноцінного доступу до широкого спектру фінансових продуктів і послуг, поширення їхнього використання серед всіх прошарків суспільства через впровадження існуючих та інноваційних підходів включно з фінансовою обізнаністю та освітою з метою просування як фінансового добробуту, так і економічної та соціальної інклюзії [1].

В Україні більше третини населення лишаються за межами фінансової системи. Це свідчить про їх відокремленість від економіки держави та суспільства загалом, нижчий рівень ефективності управління коштами та фінансової безпеки.

Серед основних проблем забезпечення фінансової інклюзії в Україні є:

1. Збереження високої питомої ваги фізичних осіб, які не користуються фінансовими послугами.
2. Недостатній рівень розвитку безготівкової економіки.
3. Низький рівень фінансової грамотності фізичних осіб.

4. Обмеженість доступу до фінансової інфраструктури у сільській місцевості.

5. Недостатній рівень довіри населення до фінансової системи, пов'язаний із неналежним захистом прав споживачів [2, с. 4].

Національний банк України визначив фінансову інклюзію однією зі своїх стратегічних цілей. Фінансова інклюзія – створення умов для залучення усіх сегментів населення та бізнесу до користування різноманітними фінансовими послугами, які доступні за інфраструктурою та ціною, офіційно урегульовані та відповідають потребам населення з метою стимулювання економічного зростання країни та зменшення соціальної нерівності у суспільстві.

Реалізація цілі досягатиметься через формування та розвиток системи захисту прав споживачів, Національну стратегію та заходи з підвищення фінансової грамотності українців та розвиток безготівкової економіки.

Робота над підвищенням рівня фінансової інклюзії та фінансової грамотності є довгостроковою, тому вимагає координації та взаємодії різних стейкхолдерів та партнерів для досягнення поставлених цілей.

До фінансової екосистеми України входять населення, організації, державні установи тощо. Національний банк також належить до неї й виконує функції, закріплені за ним у Конституції України та Законі України «Про Національний банк України» [3].

Щоб належно виконувати свої функції, Національний банк має ефективно взаємодіяти з усіма групами учасників фінансової екосистеми, ураховуючи їхні потреби та інтереси. Беручи це до уваги, вони проаналізували потреби учасників фінансової екосистеми, умови середовища, у якому вони працюють, та тенденції, що впливатимуть на екосистему в майбутньому. Результатом такого аналізу стали сім стратегічних цілей Національного банку, досягнення яких стане результатом успішного виконання цієї Стратегії. Шість із семи поставлених цілей спрямовані на задоволення потреб учасників фінансової екосистеми. Одна з важливих передумов для їх досягнення – висока інституційна спроможність центробанку. Розуміючи це, Національний банк ставить перед

собою сьому, внутрішню ціль – стати сучасним, відкритим, незалежним ефективним центральним банком. Щоб її досягти, необхідно продовжувати розпочату у 2014 році внутрішню трансформацію, успішне завершення якої допоможе Фінансова екосистема – дістатися інших шістьох цілей.

Учасники фінансової екосистеми можна об'єднати в шість клієнтських груп відповідно до їхньої ролі в ній:

- експерти;
- суб'єкти економічної та фінансової державної політики;
- суб'єкти фінансової діяльності;
- суб'єкти економічної діяльності;
- держава як постачальник послуг;
- громадяни України.

У межах своєї ролі в екосистемі кожен клієнт виконує деякі функції, пропонуючи іншим певну цінність, яку він створює самостійно або спільно з Національним банком. Обмін цінностями відбувається в формі певних продуктів чи послуг, що задовольняють потреби клієнтів та клієнтських груп. Національний банк взаємодіє з усіма групами клієнтів. Створювані ним цінності задовольняють потреби кожної клієнтської групи й можуть примножуватися у процесі взаємодії з іншими учасниками фінансової екосистеми.

Напрями реалізації розвитку платіжної інфраструктури відбудеться шляхом:

- переведення транзакцій в електронні канали: розвиток електронних платежів, у тому числі за комунальні послуги, електронних грошей (які випускає Національний банк), платежів з використанням пристроїв мобільного зв'язку;
- поширення використання міжнародних та національних платіжних систем;
- ознайомлення населення з перевагами та прогресивними видами безготівкових розрахунків;
- запровадження віддаленої ідентифікації клієнтів для отримання ними фінансових послуг;

- укладення договорів у безпаперовій формі, у тому числі з використанням електронного цифрового підпису [4].

Очікуваний ефект від проведених заходів: активізація розвитку віртуальних каналів обслуговування та альтернативних платежів на базі інноваційних технологій з використанням пристроїв мобільного зв'язку; стійке скорочення обсягу використання готівки; зростання рівня користування банківськими продуктами та повернення коштів до банківської системи; Упроваджено модель дистанційної ідентифікації громадян на базі ЕЦП (електронний цифровий підпис) та системи BankID; упроваджено документообіг та комунікацію з учасниками ринку в електронному форматі з використанням ЕЦП/ЕП.

Фінансова грамотність має важливе значення в житті людей, а саме:

1. Допмагає в пошуках джерел доходу, що відрізняються від роботи за наймом. Звичайно, наявність фінансової грамотності не гарантує отримання великого доходу. Однак завдяки цим знанням з'являється розуміння того, як заробляти гроші, які варіанти заробітку є найбільш перспективними. За умови високого рівня фінграмотності крім роботи за наймом з'являється можливість величезної кількості способів отримання доходу.

2. У людини з'являються не тільки знання і вміння, але і психологічна стійкість. Фінансово грамотні люди впевнені у власних силах, так як знають багато чого з того, про що інші навіть не уявляють. Формується мислення, яке сприяє досягненню успіху.

3. Зрештою, фінансова грамотність забезпечує певний рівень престижу. Людина вигідно виділяється з натовпу, створює враження впевненого в собі громадянина, який знає, як управляти капіталом. Наявність фінансової грамотності в більшості випадків супроводжується якісними знаннями і в інших областях. Такі люди весь час прагнуть дізнатися щось нове, відстежити ситуацію на ринку.

Виходить, що фінансова грамотність вигідна, престижна і досить корисна. Якщо людина навчиться застосовувати в житті основні її правила, його життя

поступово зміниться на краще. Він навчиться рухатися до успіху і буде мотивований на подальшу роботу над собою.

В цілому, підвищення рівня фінансової інклюзивності є залежить від упровадження фінансових технологій та перспектив їх використання на практиці.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт Національного банку України. URL: https://old.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=3961976&cat_id=3115908.
2. Гладких Д.М. Напрями забезпечення фінансової інклюзії в Україні. *Аналітична записка. Серія «Економіка»*. №8. 2019. URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2020-01/analit-hladkyh-economy-8-2019-1.pdf>.
3. Про Національний банк України. Закон України №679-XIV від 20.05.1999 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14#Text>
4. Офіційний сайт Національного банку України. Стратегія Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/strategiya-natsionalnogo-banku-ukrayini>

УДК 330.6

*Дмитров О.М.,
здобувач 11 МБ ФБ групи,
Трусова Н.В.,
д.е.н., професор кафедри «Фінанси, банківська справа та страхування»,
Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного, м. Мелітополь, Україна*

ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ ПІДПРИЄМСТВА

Погіршення фінансового стану підприємств та зниження стабільності їх функціонування, що є наслідком економічної кризи на фоні розповсюдження